

The Perceptions of Teachers in Relation to Physical Education Curriculum and Instructional Plans*

Ahmet ŞİRİNKAN**

Kerim GÜNDOĞDU***

ABSTRACT. The purpose of this research was to investigate the perceptions of school elementary physical education and sports teachers with regard to physical education and sports curriculum and instructional planning. The sample of this study was 720 physical education and sports teachers from 16 cities in seven geographical regions in Turkey. Qualitative and quantitative data were obtained through questionnaire, observation and interviews. The results of the study confirmed that there is gap between desired and current situation of the physical education and sports curriculum goals and objectives, content, methods and techniques and assessment procedures.

Key Words: Physical education and sports, elementary physical education curriculum, instructional planning,

SUMMARY

Purpose and significance: Implementation of curriculum through instructional planning activities is an integral part of teaching process, and is considered to be one of the teacher's most complex and important tasks. The purpose of this research was to investigate the perceptions of school elementary physical education and sports teachers with regard to physical education and sports curriculum and instructional planning.

Methods: Mixed method was preferred in this research. A questionnaire was designed to explore teachers' perceptions of physical education and sports curriculum and their instructional planning procedures at the primary school level. The sample of this study was 720 physical education and sports teachers in 16 provinces from seven geographical regions in Turkey. Observation and interviews with physical education teachers provided more reliable information. Descriptive and inferential statistics was used to analyze the quantitative data and, content and frequency analysis were used to analyze qualitative data.

Results: Main trends among teachers were explored through descriptive statistics like percentages and means. As the results, physical education and sports teachers tended to be negative that the course curriculum and instructional plans are not appropriate with the goals. It was also found through the questionnaire and interviews that teachers' tendency is benefiting from their colleagues while they were preparing instructional plans. Their responses showed that the goals and objectives of the course and the course content are important; however they are not acquired and learned by students as needed. Regarding instructional methods and techniques, teachers stated that variability of instructional methods and techniques they used during physical education and sports courses are low. They also apply practical and oral assessment procedures for the student evaluation, although they thought that testing should have been used more.

Discussion and Conclusions: The current study investigated the perceptions of the teachers within the physical education field about the physical education curriculum and instructional plans in schools. The findings of the study suggests that although teachers do not have great problems with the course curriculum and instructional planning, the course should be implemented more effectively by implementing the philosophy of constructivist approach. The existing literature also confirmed the findings of this study that there is a gap between desired and existing situation of the physical education and sports course in terms of curriculum and instructional implementation.

* This paper is a part of a doctoral dissertation and partially presented as poster at the meeting of 10th International Sports Sciences Congress. Held by Abant İzzet Baysal University, Bolu-Türkiye, October 23-25, 2008.

** Assist. Prof. Dr., Atatürk University, Physical Education and Sports School, Erzurum, Turkey.

*** Assist. Prof. Dr., Atatürk University, K.K Faculty of Education, Erzurum, Turkey

Öğretmenlerin İlköğretim Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı ve Planlarına İlişkin Algıları*

Ahmet ŞİRİNKAN**

Kerim GÜNDOĞDU***

ÖZ: Bu çalışmanın amacı, ilköğretim beden eğitimi ve spor öğretim programının ilköğretim beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin bakış açısından incelenmesidir. Araştırmaya 7 coğrafi bölgeye ait 16 ilde görev yapan 720 beden eğitimi ve spor öğretmeni katılmıştır. Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntem ve tekniklerine başvurulmuştur. Anket, görüşme ve gözlemler yapılarak verilerin toplandığı araştırma sonucunda, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin, dersin öğretim programı, dersin amaç ve kazanımları, içeriği, yöntem ve teknikler ile öğrenci başarısının değerlendirilmesi bakımından var olan durum ile olması gereken durum arasında bir farklılık algısına sahip oldukları belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Beden eğitimi ve spor, ilköğretim beden eğitimi öğretim programı, öğretim planları

GİRİŞ

Beden eğitimi ve spor, çağdaş eğitim anlayışı içinde birbirini tamamlayan iki kavramdır. Beden eğitimi, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın başlıca unsuru olan insan gücünün fiziksel ve ruhsal sağlığının ve bütün yapısının dengeli olarak geliştirilmesini sağlayan etkinliklerdir (Yetim, 1998). Beden eğitimi ve spor eğitiminde amaç, tüm kişiliğin eğitimidir. Bu amaca yönelik beden eğitimi ve spor eğitimi zihinsel olduğu kadar fiziksel ve psikolojik eğitimi de öngörmekte, bireyi tüm yönleriyle geliştirmeyi amaçlamaktadır (Kale ve Ersen, 2003). Beden eğitimi ve spor faaliyetleri, okullarda ders içi ve ders dışı zamanlarda genel eğitimin tamamlayıcısı olarak verilmekte ve bu faaliyetler içerisinde birey bir bütün olarak ele alınmaktadır (Muratlı, 1997).

Beden eğitimi öğretim programının temel amacı bireyin, fiziksel, devinişsel, bilişsel, duyuşsal ve toplumsal gelişimine katkıda bulunmak, yaşam boyu fiziksel etkinliklere katılmasını sağlamaktır (MEB, 2006). Beden eğitimi ve spor ders programlarının temel amacı, öğrencilerin fiziksel etkinlikleri yani hareketler yoluyla eğitim ve öğretimlerini sağlayarak her öğrencinin hareket kapasitesinin artırılmasına yardımcı olmaktır. Beden eğitiminin, öğrencileri bilgi ve beceriyle donatmak, sağlıklı bir yaşam tarzı oluşturmak, okul öğrencilerinin piko-motor becerilerini geliştirmek, kurallar ve stratejiler asılamak gibi özellikleri vardır.

Program uygulanırken, çevre ve iklim şartları, mevcut salon, tesis durumu, öğretim materyalleri, belirli gün ve haftalar gibi benzeri değişkenler göz önünde bulundurularak, kız ve erkek öğrenci ayırmaksızın ortak ders işlenmelidir. Öğretmenler bireyin tüm gelişimine daha iyi katkıda bulunabilmek için alana özgü öğretme-öğrenme etkinliklerini istenilen nitelikte planlamalıdır. Öğrenme ve öğretme bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanlarda olmaktadır. Bilişsel alan öğrenmeleri, zihinsel alan öğrenmeleri ve duyuşsal alan öğrenmeleri ilgi, tutum, devinişsel alan öğrenmeleri ise beceri öğrenimi olarak nitelendirilmektedir (MEB 2001). Öğrencilerin, zihinsel ve fiziksel gelişim süreçlerinde en üst düzeyde gelişim göstermesi için etkili ve verimli bir biçimde yapılan beden eğitimi ve spor derslerine ihtiyaç vardır. Beden eğitimi ve spor programları, öğrencilerin gelişme ve olgunlaşma çağındaki bütün özellik ve ihtiyaçlarını esas almalıdır. Böylece beden eğitimi dersi öğrenciye bedenini en verimli ve etkili biçimde nasıl kullanabileceğini öğretmekte, doğru hareket etmenin ilkelerini benimsetmekte, zihinsel ve duyuşsal alandan olumlu gelişimine katkıda bulunmaktadır (Sönmez & Sunay., 2004). Kazanımlar belirlenirken, bireyin gelişim özellikleri, bilimsel araştırma bulguları ve bireyin gereksinimleri dikkate alınarak iki ana öğrenme alanı olan

* Bu araştırma daha geniş bir tezden üretilmiş olup, 23-25 Ekim 2008 tarihinde Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde yapılan 10. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde poster olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Erzurum.

*** Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, K.K. Eğitim Fakültesi, Erzurum.

hareket bilgi ve becerileri ile etkin katılım ve sağlıklı yaşam için ayrı ayrı belirlenmiş ve diğer derslerdeki benzer kazanımlarla ilişkilendirilerek verilmiştir (MEB, 2006).

Eğitimde, daha önceden belirlenmiş program amaç ve kazanımlarına ulaşmak esastır. Planlı programlı yapılan bir eğitim-öğretim hem verimli çalışmayı hem de hedefe en kısa yoldan ulaşmayı sağlar. Plan yapmak, bir zorunluluk olmanın ötesinde her şeyden önce derse giren öğretmene güven duygusu vermektedir (Demirel, 2005). Yinger ve Ornstein, düzeyi ne olursa olsun, tüm planların belirli amaçlardan, bilgi kaynaklarından biçim ya da taslaklardan ve planlamanın etkinliğini belirleyen diğer ölçütlerden oluştuğunu söylemekte ve günlük, ünite ve yıllık plan olarak inceledikleri planlama düzeyleri arasındaki etkileşimin önemini vurgulamaktadırlar (Yıldırım & Öztürk, 2002; Çiftçi & Altay, 2007).

Öğretmenlerin plan yaparken göz önünde bulundurdıkları öncelikler, karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik önerilerin değerlendirilmesi, öğretim planlarının daha etkili ve verimli hale getirme çabalarında önemli bir rol oynayacaktır (Çiftçi & Altay, 2007). Literatüre bakıldığında öğretmenin kendi öğretim sürecini planlarken bireysel tercihini ve ihtiyacını göz önünde bulundurması gerektiği vurgulanmaktadır. Öğretmenlerin okul ve çevre olanaklarını da belirleyerek plan yapmaları derslerin amaçlarına daha kısa zamanda ulaşma olanağı sağlayacaktır (Bailey & Nunan 1996. akt. Yıldırım & Öztürk, 2002).

Son otuz yılda yapılan eğitim araştırmaları öğretim planlarının, öğretim sürecinin etkililiği ve verimliliğini arttırmanın yanı sıra, sınıf yönetimiyle ilgili sorunları en aza indirme konusunda da önemli bir rol oynadığını göstermiştir. Arends (1988) öğretim planlarının daha az disiplin problemi olan ve daha iyi yönetilen öğretim ortamları oluşturmaya önemli katkısının olduğunu belirtmektedir. Hazırlanan planlar yoluyla öğretmenler amaçlarını ve sınıf kurallarını daha iyi belirlemekte ve bu çerçevede gerçekleşen sınıf içi etkinliklerin öğrenmeye katkısı daha fazla olmaktadır (Yıldırım & Öztürk, 2002).

Öğretmenlere öğretim sürecinde kolaylık sağlama, öğretim sürecine hazırlama, öğretim süreci etkinliklerine rehberlik etme (Egeler, 1993) öğretilen konuda öğrencilerin kendilerine daha güven duymalarını sağlama, sınıf içerisinde olası sorunları fark etme ve bunlara ilişkin önlem almalarını sağlama (McCutcheon, 1980; Yıldırım & Öztürk, 2002) gibi plan yapmanın içsel motivasyonu olarak adlandırılabilir özelliklerin yanında öğretim planı hazırlamanın bazı dışsal nedenleri de bulunmaktadır. Egeler (1993) bu nedenleri planların uygulanmasından ve etkililiğinden sorumlu müdür ve denetim yapan kişilerin (müfettiş, bölüm başkanı, vb.) ölçütlerine uyum sağlama ve öğretim sürecini ortak kullanılan bir ders programına uydurmaya çalışma olarak sıralamaktadır. Bunların yanında yeni öğretmenlerin rehberlik ihtiyacı da plan yapmayı gerekli kılan öğelerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Yıldırım, & Öztürk, 2002).

Öğretim programlarına ilişkin eleştiriler ve programların sorunlarına ilişkin alanyazında birçok farklı hususa yer verilmektedir. Beden eğitimi öğretim programlarına ve derse yönelik eleştirilere bakıldığında, beden eğitimi etkinliklerinin beklentilere yeterince yanıt verememesi ve yaygın destek görememesinden dolayı öğretmenlerin yıpranmasının nedeni öğretim programlarının çağın gerisinde kalması göze çarpmaktadır. Öğretmenlerin dersin etkili işlenmesinde duyarlı davranmamaları, ders araç ve gereçlerinin eksikliği, okul idarecilerinin olumsuz tutumları, öğrenci ve velilerin isteksiz davranmaları gibi araştırma bulguları da (Demirhan, 2005) beden eğitimi dersi ve öğretim programına ilişkin algıların ne denli önemli olduğunu göstermektedir.

Çalgın (2003) tarafından yapılan araştırmada, Türkiye’de beden eğitimi derslerinin istenilen amaçlara ulaşmaktan uzak olduğu, öğrenciler ve beden eğitimi öğretmenleri tarafından sürekli dile getirilmesine rağmen çözümler üretilmediği ifade edilmiştir. Kangalgil ve Dönmez (2003) tarafından yapılan çalışmada da, özellikle beden eğitimi ve spor derslerine tüm sınıflarda branş öğretmenin girmesi gerektiğini, ders saatlerinin arttırılması, velilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı duyarlı hale getirilmesi için çalışmalar yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Beydoğan ve Şirinkan’ın (1998) yaptıkları araştırmada, öğretmenlerin büyük çoğunluğu beden eğitimi derslerinin amaçlara uygun yapılamadığını ve öğrencileri aktif spor yapmaya yönlendiremediklerini ifade etmişlerdir.

Aydın (2004) tarafından yapılan araştırmada, haftalık ders yükü 17 saatin üzerinde olan beden eğitimi öğretmenlerinin, tükenmişlik düzeyinin yükseldiği saptanmıştır. Araştırmaya katılan beden

eğitimi ęretmenlerinin haftalık ders dışı etkinlik sureleri ile is dęnüşü ruhen tükenme durumları arasında anlamlı iliŐki bulunmuştur. ęretmenlerdeki bu durum da programların başarısını olumsuz yönde etkilemektedir. Çiçek, Kirazcı ve Koçak'ın (1998) beden eğitimi ęretmen profili ile ilgili yaptıkları çalışmalarında, beden eğitimi ve spor derslerinin amaçlarına ulaŐmada güçlük çekildiğini, sınıfların kalabalık olduğunu, saha ve malzemelerin yetersiz olduğunu, ęretmenlerin ders yüklerinin de fazla olduğunu belirtmişlerdir.

Kerkez ve Gözen'in (2007) yaptıkları bir başka araştırmada, beden eğitimi ęretmenlerinin meslekteki yenilikler konusunda bilgilendirilmesi ve motivasyonlarının artırılması için yeni program ve ęretim yöntemleri içeren düzenli formasyon kurslarının yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Körmükçü ve Ulusoy'un (2007) yaptıkları araştırmada, uygulamaya konulan yeni program hakkında araştırmaya katılan ęretmenlerin neredeyse yarısının yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, ęretmenlerin çok büyük çoğunluğunun yeni programı uygulamak için fiziki Şartların yetersiz olduğunu, ęretmenlerin neredeyse üçte ikisinin de ders saatlerinin çok az olduğunu ve spor alanlarının yetersizliğini ifade ettikleri görülmüştür. Ayrıca ęretmenlerin %79'u spor alanlarının yetersizliği, ders saatinin azlığı ve yeterli araç-gerecin olmaması gibi nedenlerle ęretim programının amaçlara istenilen düzeyde ulaŐmadıđını vurgulamıŐlardır.

Şirinkan ve arkadaşlarının (2007) yaptığı araştırmada, ilköğretim 6. 7. ve 8. sınıftaki ęrencilerin ders saatlerini yetersiz buldukları, derslerin daha çok uygulamalı olmasını istedikleri, materyallerden yeteri derecede faydalanamadıkları bulgularına rastlanmıştır. Güllü ve diğerlerinin (2007) yaptığı bir başka araştırmada ise, ęretmenler yeni uygulanan programın kısmen olumlu bulduklarını, buna karŐın program tanıtımı ile ilgili seminerlerin çok az olduğunu, müfettişlerin rehberliğinden yararlanamadıklarını, kavram ve terimleri anlamada güçlükler çektiklerini belirtmişlerdir. Yenilenen ilköğretim beden eğitimi ve spor dersi programlarına ilişkin yukarıdaki araŐtırmalar incelendiğinde; bu araŐtırmaların büyük çoğunluğunun programın tüm boyutlarına yönelik olmadığı, yine bu araştırmalarda program ve programın uygulanmasına ilişkin sorunlar olduğu görülmektedir. Bu bağlamda yeni programın gerçekte etkili olup olmadığının, değişik boyutlarda incelenmesi gereklidir.

Bu araŐtırmanın temel amacı, Türkiye'de il merkezlerindeki resmi ilköğretim kurumlarında görev yapan beden eğitimi ve spor ęretmenlerinin, beden eğitimi ve spor ęretim programı ve ęretim planlarının hazırlanması ve uygulanmasına ilişkin görüşlerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıŐtır:

1. ęretmenlerin ilköğretim beden eğitimi ve spor dersi ęretim programına yönelik genel görüşleri nelerdir?
2. ęretmenlerin ęretim planlarını hazırlarken izledikleri yollar nelerdir?
3. ęretmenlerin beden eğitimi ve spor dersi ęretim programında belirtilen amaç ve kazanımların önemi ve gerçekteşme düzeyine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. ęretmenlerin beden eğitimi ve spor ders içeriği ve ęretilme düzeyine ilişkin görüşleri nelerdir?
5. ęretmenlerin beden eğitimi ve spor dersinde kullanılan ęretim yöntem ve tekniklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
6. ęretmenlerin beden eğitimi ve spor ęretmenlerinin başvurdukları ölçme değerlendirme etkinliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmada betimsel yaklaşıma dayalı tarama modeli kullanılarak, veri çeŐitlenmesi olması bakımından araştırma problemine bağlı olarak nitel ve nicel veriler birlikte toplanmıştır (Airasian, 2000; Cohen & Manion, 1997; Ekiz, 1997; Karasar, 2000; Yıldırım ve Şimşek, 2008). Nicel veriler araŐtırmacı tarafından geliştirilen anket ile elde edilmiştir. Araştırmada nitel veriler ise ęretmenler ile yapılan yarı yapılandırılmıŐ görüşmeler, gözlemlerle ve sınırlı olarak yapılan doküman incelemesi aracılığıyla elde edilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2008)

Araştırma grubu

Bu bağlamda öğretmenlere yönelik olarak geliştirilen anket, uzman görüşleri alındıktan ve Erzurum ilinde 30 öğretmen ile pilot uygulaması yapıldıktan sonra, yedi coğrafi bölgede bulunan 16 ilden 720 beden eğitimi ve spor dersi öğretmenine, gerekli resmi izinler alındıktan sonra gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanmıştır. Katılımcıların 557'si (%77,4) erkek, 163'ü (%22,6) bayandır, Ankete katılanların 638'i (%88,6) 20 ile 40 yaş arası öğretmenlerden oluşmaktadır. Beden eğitimi ve spor yüksekokullarından mezun olanların sayısı 363 (%50,4) ve eğitim fakültelerinden mezun olanların sayısı da 357'dir (%49,6). Öğretmenlerin %36'sı 1-5 yıl, %20,5'i 6-10 yıl, %33,5'ini 11-15 yıl arası, %10'u 16 yıl ve üzeri kıdeme sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Ölçme aracı ve verilerin analizi

Anketin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır ve anketin güvenilirliği (Cronbach Alpha) 0.85 olarak bulunmuştur. Anket aracılığıyla elde edilen veriler SPSS 10.0 aracılığıyla analiz edilmiş, veriler üzerinde betimsel istatistik ve t testi yapılarak, tablolar şeklinde verilmiştir. Daha sonra Erzurum ilinden tesadüfen seçilen on okuldan 4-8 sınıflar arasında kalan sınıflarda toplam 1800 dakika gözlem yapılmıştır. Gözlemler suresince ve sonunda ise bu okullarda görev yapan 13 beden eğitimi ve spor dersi öğretmeniyle araştırma soruları kapsamında görüşmeler yapılmıştır. Bu nitel verilerin analizinde frekans ve içerik analizine başvurulmuştur (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Araştırmada ayrıca anketteki her bir maddeye ilişkin ortalama puanları da hesaplanmıştır. Hesaplanan ortalama puanlarının daha kolay yorumlanması için değerlendirme aralıkları da hesaplanmıştır. Aralıkların eşit olduğu varsayımından hareket edilerek, aritmetik ortalamalar için puan aralığı katsayısı 0.80 olarak bulunmuştur. Puan Aralığı = (En Yüksek Değer-En Düşük Değer)/5 = 4/5 = 0.80. Böylece Tablo 1'de verilen aritmetik ortalamaların değerlendirme aralığı elde edilmiştir.

Tablo 1. Aritmetik ortalamaların değerlendirme aralığı

Puan aralığı	Dereceleme	Yorum
1.00-1.80	Hiç uygun değil-Uygulanmıyor.	Çok Olumsuz
1.81-2.60	Nadiren- Çok az uygulanıyor.	Olumsuz
2.61-3.40	Bazen- Ara sıra uygulanıyor.	Orta
3.41-4.20	Genellikle- Çoğu zaman uygulanıyor.	Olumlu
4.21-5.00	Her zaman uygulanıyor.	Çok Olumlu

BULGULAR

Bu çalışmada, beden eğitimi ve spor derslerinin uygulamalarında, öğretim plan ve programları ile ilgili amaç ve kazanımlar, öğretim yöntemleri ile ölçme ve değerlendirme süreci hakkında beden eğitimi ve spor dersi öğretmenlerinin görüşleri araştırılmıştır. Elde edilen veriler, istatistiksel analizden geçirilmiş ve elde edilen bulgular ile yorumları aşağıda verilmiştir.

Beden eğitim öğretmenlerinin ders öğretim programına ilişkin genel görüşleri

Birinci alt problemde, öğretmenlerin beden eğitimi ve spor öğretim programları ile ilgili genel görüşleri alınmıştır. Anket formuyla toplanan verilerin analizine ilişkin bulgular Tablo 2'de verilmektedir.

Öğretmenlerin öğretim programı ve öğretim planları ile ilgili görüşleri incelendiğinde, öğretim programına (X=2,57) ve beden eğitimi ve spor öğretim planlarına (X=2,17) nadiren bağlı kaldıkları; beden eğitimi ve spor öğretim programına nadiren ulaşabildikleri (X=2,12) ve son olarak beden eğitimi ve spor öğretim programının amaçlara nadiren uygunluk sağladığı görülmektedir (X=2,10).

Tablo 2. Öğretmenlerin öğretim programları hakkındaki görüşleri

	Hiç uygun değil		Nadiren		Bazen		Genellikle		Tamamen uygun		X	Sıra
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Beden eğitimi ve spor öğretiminin amaçlara uygunluğu	163	22,6	380	52,8	130	18,1	36	5,0	11	1,5	2,57	1
Beden eğitimi ve spor öğretim programına ulaşabilme	140	19,4	402	55,8	134	18,6	34	4,7	10	1,4	2,17	2
Beden eğitimi ve spor öğretim programına bağlı kalma	224	31,1	167	23,2	89	12,4	168	23,3	72	10,0	2,12	3
Beden eğitimi ve spor öğretim planlarına (yıllık, günlük) bağlı kalma	127	17,6	377	52,4	181	25,1	32	4,4	3	0,4	2,10	4

Doküman incelemesi olarak yapılan çalışmalarda öğretim programı ve öğretmenlerin yaptıkları çeşitli öğretim planları (yıllık ve günlük planlar) incelenmiştir. Bu amaçla, Erzurum il merkezinde bulunan bazı ilköğretim okullarına ziyaretler gerçekleştirilmiş ve öğretmenlerden beden eğitimi ve spor dersi ile ilgili yaptıkları günlük planlar toplanmıştır. Yapılan doküman incelemelerinde ve katılımsız gözlem etkinliklerinde öğretmenlerin günlük planlara derslerinde nadiren uyduğu veya hiç uymadıkları görülmüştür. Bu konuyla ilgili olarak 4.ve 6. sınıflarda yapılan gözlemlerde aşağıdaki durumlara rastlanmıştır:

- Ders planında voleybolda parmak pas olmasına rağmen, basketbolda turnike yaptırılması
- Derse başlarken ders konusu hakkında kısa teorik bilgi verilmesi gerekirken verilmemesi
- Konunun öğretilmesinde basamaklamaya (kolaydan zora, basitten karmaşığa) dikkat edilmemesi
- Günlük planda atletizmle ilgili eğitsel oyunlar olmasına rağmen, çocuklara futbol oynatılması
- Ders konusu hakkında planda olmasına rağmen, hiç teorik bilgi verilmemesi
- İncelenen günlük planda izlenmesi gereken yöntemler (komut, alıştırma vb...) belirtilmişken, derste toplan öğrencilere verilerek serbest bir etkinlik haline dönüştürülmesi
- Planda olmasına rağmen ders sonunda verilmesi gereken dönütlere ilişkin hiçbir şey yapılmaması

Öğretim planlarında belirtilmesine rağmen yapılan bazı gözlemlerde ise, spor salonunda ya da okul alanında yapılan sportif etkinliklerin başlangıcında öğretmenlerin yeterli ısınma hareketlerini yaptırmadıkları; yapılan uygulamalı derslerde literatürde rastlanan yöntemlerin (komut, alıştırma, eşli çalışma vb...) gözlenen bu dersler itibariyle belirgin olmadığı ve öğretimin basamaklandırılmasına (kolaydan zora, basitten karmaşığa vb...) yeterince dikkat edilmediği gözlemlenmiştir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenleriyle yapılan yüz yüze görüşmelerde de planlara uyulmadığı öğretmenlerce açıkça dile getirilmiştir. Görüşme sorularından “Öğretim programına ulaşabiliyor musunuz?”, sorusuna görüşme yapılan 13 öğretmenin birçoğu da olumsuz yanıt vermişlerdir. Olumlu yanıt verenlerin de bazıları öğretim programlarına ulaşma kaynakları arasında Milli Eğitim Bakanlığı'nın web sitesini işaret etmişlerdir.

Öğretim planlarına (yıllık, günlük) bağlı kalınıp kalınmadığıyla ilgili yapılan görüşmelerde öğretmenlerce verilen bazı olumsuz yanıtlar aşağıdaki gibidir:

- Plan yapıyorum. Fakat uygulayamıyorum.
- Dersin süresi yetersizdir.
- Ders için materyaller yetersizdir.
- Plan yaparken etkinlik örneklerinde zorlanıyorum.
- Öğretim programında teorik konulara çok fazla yer verilmiştir.

Yapılan görüşmelerde, yukarıda belirtilen konulara ek olarak, öğretmenlerin genelde beden eğitimi ve spor dersi öğretim programıyla ilgili sorunlarla karşılaştıkları dile getirilmiştir. Bu sorunlar arasında “öğretim programına ulaşamama, ders saatlerinin azlığından dolayı yıllık ve günlük planlarını uygulamada çekilen zorluklar, salon ve uygulamalı dersliklerin yetersizliği” gösterilmiştir.

Beden eğitimi ve spor dersi öğretmenlerinin öğretim planlarını hazırlarken izledikleri yollar

İkinci alt problemde, beden eğitimi ve spor öğretim planları hazırlanırken izlenen yollarla ilgili olarak öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Bunlarla ilgili bulgular ve yorumlar Tablo 3’te verilmektedir.

Tablo 3. Öğretim planı hazırlarken izledikleri yol ile ilgili değerler

	f	%	sıra
1. Meslektaşlarıyla yardımlaşarak hazırlama	275	38,2	1
2. Ünite dergileri veya kaynak kitaplardan yararlanarak hazırlama	128	17,8	2
3. Müfettişlerin yönlendirmesine göre hazırlama	125	17,4	3
4. Öğretim programından yararlanarak hazırlama	74	10,3	4
5. Daha önce yapılan planlara göre hazırlama	59	8,2	5
6. Meslektaşlarının planlarına bakarak yapma	59	8,2	6
7. Müdürün yönlendirmesiyle hazırlama	41	5,7	7
Toplam	720	100,0	

Tablo 3’deki bulgular incelendiğinde, öğretim planlarını hazırlarken öğretmenlerin %38,2’si meslektaşlarından yararlandıklarını; %17,8’i ünite dergileri veya kaynak kitaplardan yararlandıklarını; %17,4’ü müfettişlerin yönlendirmesine göre planları hazırladıklarını; %10,3’ü öğretim programından yararlandıklarını; %8,2’si daha önceden yapılan ve meslektaşlarının hazırladıkları planlara bakarak öğretim planı hazırladıklarını belirtmişlerdir. Öğretim planlarını müdürün yönlendirmesiyle hazırladıklarını belirten öğretmenlerin oranı da %5,7’dir.

Tablo 3’deki maddelere paralel doğrultuda sorulan soruları içeren öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, öğretmenlerin çok azı öğretim planlarını hazırlarken programdan yararlandıklarını, bazen de ünite dergileri ve önceki yıllarda yapılan planlardan yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca bu görüşmelerde, mesleki deneyimi 10–15 yıl arasında olan öğretmenler (2 öğretmen) sadece bu deneyimlerinden yararlanarak da yıllık ve günlük plan yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bu görüşmelerde, öğretmenlere yıllık ve günlük plan yaparken izledikleri yollar veya yaklaşımlar sorulmuştur ve aşağıdaki yanıtlar alınmıştır:

- 13 öğretmenden 7’si, “Meslektaşlarımdan yararlanıyorum”
- 13 öğretmenden 3’ü, “MEB beden eğitimi dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzundan yararlanıyorum”
- 13 öğretmenden 3’ü, “Ünite dergilerinden yararlanıyorum”

Bu sonuçlar ankette yer alan ve öğretmenlerin Tablo 3’deki görüşleriyle paralellik göstermektedir.

Beden eğitimi ve spor dersine öğretim programında belirtilen amaç ve kazanımların önemi ve gerçekleşme düzeyi

Bu bölümde beden eğitimi ve spor dersinin amaç ve kazanımlarının öneminin algılanması ve bunların gerçekleşme düzeyi ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Amaç ve kazanımların önemi ve gerçekleşme düzeyine ilişkin özet Tablo 4’de verilmektedir.

Tablo 4. Amaç ve kazanımların önemi ve gerçekleştirme düzeyi ile ilgili değerler

	Önemi		Gerçekleşme düzeyi		
	X	Sıra	Sıra	X	P
1. Milli bayramlar ve kurtuluş günlerinin anlamını ve önemini kavrayabilme, törenlere katılmaya istekli olabilme	4,36	4	1	3,74	,000*
2. Kendine güven, yerinde ve çabuk karar verebilme	4,49	2	2	3,43	,000*
3. Atatürk ve düşünürlerin beden eğitimi ve spor konusunda söyledikleri sözleri açıklayabilme	4,33	6	3	3,41	,000*
4. Serbest zamanlarını spor faaliyetleriyle değerlendirmeye istekli olabilme	4,31	9	4	3,41	,000*
5. İşbirliği içerisinde çalışma, birlikte davranma alışkanlığı edinme	4,50	1	5	3,33	,000*
6. İyi duruş alışkanlığı edinebilme	4,30	11	6	3,25	,000*
7. Sinir-kas ve eklem koordinasyonunu geliştirebilme	4,31	10	7	3,22	,000*
8. Spor araç –gereç ve materyalleri hakkında bilgi sahibi olabilme	4,43	3	8	3,18	,000*
9. Temel sağlık kuralları ve ilk yardımla ilgili bilgi ve beceri edinebilme	4,32	8	9	3,18	,000*
10. Demokratik hayatın gerektirdiği tavır ve davranışları alışkanlık haline getirebilme	4,21	12	10	3,17	,000*
11. Dostça oynama, kazananı takdir etme, kaybetmeyi kabullenme	4,33	7	11	3,10	,000*
12. Kamu kaynaklarını iyi kullanma ve koruyabilme	4,34	5	12	2,95	,000*
13. Ritim ve müzik eşliğinde hareket edebilme	3,86	13	13	2,88	,000*

Tablodaki bulgular incelendiğinde, “işbirliği içerisinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı” edinmenin her zaman ($X=4,50$) önemli olduğu fakat bazen ($X=3,33$) gerçekleştiği; “kendine güven, yerinde ve çabuk karar verebilme” nin genellikle ($X=4,49$) önemli olduğu fakat bazen gerçekleştiğini; “Spor araç –gereç ve materyalleri hakkında bilgi sahibi olabilme” kazanımının her zaman ($X=4,43$) önemli olduğu fakat bazen ($X=3,18$) gerçekleştiğini; “Milli bayramlar ve kurtuluş günlerinin anlamını ve önemini kavrayabilme, törenlere katılmaya istekli olabilme”nin her zaman ($X=4,36$) önemli olduğu ve genellikle ($X=3,74$) gerçekleştiği görülmektedir.

Elde edilen bulgulardan, “kamu kaynaklarını iyi kullanma ve koruyabilme” nin her zaman ($X=4,34$) önemli olduğu fakat bazen ($X=2,95$) gerçekleştiği; “Atatürk ve düşünürlerin beden eğitimi ve spor konusunda söyledikleri sözleri açıklayabilme” nin her zaman ($X=4,33$) önemli olduğu ve genellikle ($X=3,41$) gerçekleştiği; “dostça oynama, kazananı takdir etme, kaybetmeyi kabullenme” nin her zaman ($X=4,33$) önemli olduğu fakat bazen ($X=3,10$) gerçekleştiği; “temel sağlık kuralları ve ilk yardımla ilgili bilgi ve beceri edinebilme” nin her zaman ($X=4,32$) önemli olduğu fakat bazen ($X=3,18$) gerçekleştiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca “serbest zamanlarını spor faaliyetleriyle değerlendirmeye istekli olabilme” nin her zaman ($X=4,31$) önemli olduğu ve genellikle ($X=3,41$) gerçekleştiği; “sinir-kas ve eklem koordinasyonunu geliştirebilme”nin her zaman ($X=4,31$) önemli olduğu fakat bazen ($X=3,22$) gerçekleştiği; “iyi duruş alışkanlığı edinebilme”nin her zaman ($X=4,30$) önemli olduğu fakat bazen ($X=3,25$) gerçekleştiği de bulgularda görülmektedir. Öğretmenler, “demokratik hayatın gerektirdiği tavır ve davranışları alışkanlık haline getirebilme” nin her zaman ($X=4,30$) önemli olduğu fakat bazen ($X=3,25$) gerçekleştiği; “ritim ve müzik eşliğinde hareket edebilme” nin genellikle ($X=3,86$) önemli olduğu fakat bazen ($X=2,88$) gerçekleştiğini ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin amaç ve kazanımların önemi ve gerçekleştirme düzeyine ilişkin görüşleri arasında istatistiksel anlamda farklılık ($p>0,05$) görülmektedir. Öğretmenler belirtilen tüm amaç ve kazanımların önemli olduğunu belirtmelerine rağmen bu amaç ve kazanımların gerçekleştirme düzeyinin daha düşük olduğunu düşünmektedirler.

Erzurum il merkezindeki bazı ilköğretim okullarında yapılan gözlemlerde (4. 5. 7. ve 8. sınıflar) aşağıdaki durumlara ilişkin veriler elde edilmiştir.

-
- Dostça oynama, kazananı takdir etme, kaybetmeyi kabullenme
Örn: uygulamalı derste yapılan futbol-basketbol müsabakasında kaybeden tarafın kazanan takımı tebrik edilmesi
 - İşbirliği içerisinde çalışma, birlikte davranma alışkanlığı edinme
Örn: takım sporlarının (basketbol, futbol vb.) fazla uygulanması
 - Millî bayramlar ve kurtuluş günlerinin anlamını ve önemini kavrayabilme, törenlere katılmaya istekli olabilme
Örn: 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramıyla 19 Mayıs törenlerine okuldaki öğrencilerin çoğunun katılmayı istemelerinden dolayı derslerinde başarılı olan öğrencilerin seçilmesi
 - Serbest zamanlarını spor faaliyetleriyle değerlendirmeye istekli olabilme
Örn: Öğrencilerin ders aralarındaki boş zamanlarda da sportif etkinliklere uğraşmaları
-

Yapılan bu gözlemlerden (öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerinde centilmence davranmaları, işbirliğine dayanan takım sporlarıyla daha çok uğraştıkları, törenlere belirtilen sayıdan çok öğrencinin istekli olması ve serbest zamanlarını sevdikleri sportif bir faaliyetle değerlendirmeye çalışmaları), dersin gelişim çağındaki öğrencilerin sosyal ve kültürel gelişimlerine çok fazla katkısı olacağı düşüncesi doğmaktadır.

Beden eğitimi ve spor derslerinin amaç ve kazanımlarıyla ilgili olarak öğretmenlerle yapılan görüşmelerde amaç ve kazanımların gerçekleşme düzeyi hakkında aşağıdaki yanıtlara ulaşılmıştır. İfadeler her bir öğretmenin ortak yanıtıdır.

13 öğretmenden sekizi aşağıdaki yanıtları vermiştir.

Amaç ve kazanımlar;

- Az gerçekleşiyor.
- Teorik olarak çok kapsamlı konular var.
- Ders saatlerinin azlığı gerçekleşme düzeyini azaltıyor.
- Yeterli fiziki şartlar yoktur.
- Ders materyalleri yetersizdir.
- Dersler hedefine ulaşmıyor.
- Ders saatleri çok azdır.
- Sınıflarda öğrenci sayıları çok fazladır.

Yukarıdaki olumsuz yanıtlara rağmen 13 öğretmenin beşinden aşağıdaki olumlu yanıtlar alınmıştır.

- Dersler amacına ulaşıyor.
 - Yeterli materyaller okulda vardır.
 - Planları fiziki şartlara göre yaptığımız için dersler verimli olarak uygulanıyor.
 - Sınıflarda öğrenci sayıları yeterlidir.
 - Ders saati yeterlidir.
-

Sonuç olarak, beden eğitimi ve spor derslerinin amaç ve kazanımlarının çok önemli olduğu öğretmenlerce belirtildiği halde, istenilen düzeyde gerçekleşmemesinin “ders saatlerinin az olmasına; yeterli fiziki şartların olmamasına; sınıflardaki öğrenci sayılarının fazla olmasına, derslerin uygulamalarında beden eğitimi ve sporun genel hedefleri ile ilgili yetersizliklerin olmasına” bağladıkları görülmektedir.

Beden eğitimi ve spor ders içeriği, önemi ve gerçekleşme düzeyine ilişkin öğretmen algıları

Beden eğitimi ve spor dersinin içeriğinin önemi ve gerçekleşme düzeyine ilişkin öğretmenlerin görüşleri Tablo 5’de özet olarak verilmektedir.

Tablo 5. Ders içeriğinin önemi ve gerçekleşme düzeyine ilişkin veriler

	Ne derece önem verilmektedir?		Ne derece gerçekleşmektedir?		P
	X	Sıra	X	Sıra	
1-Oyun kuralları	3,77	1	2	4,45	0,000*
2-Spor sakatlıkları ve ilk yardım	3,69	2	1	4,47	0,000*
3-Sosyal ilişkiler	3,61	3	5	4,37	0,000*
5-Beslenme	3,46	4	3	4,43	0,000*
4-Fair Play	3,44	5	4	4,40	0,000*
6-Serbest zamanları değerlendirme	3,40	6	7	4,11	0,000*
7-Antrenman ilkeleri	3,33	7	6	4,20	0,000*
8-Spor tarihi	2,91	8	8	3,77	0,000*

Tablo 5’deki bulgular incelendiğinde, “oyun kuralları” konusunun genellikle önemli olduğu (X=3,77) ve her zaman gerçekleştiği (X=4,45); “spor sakatlıkları ve ilk yardım” ile ilgili içeriğin de genellikle önemli olduğu (X=3,69) ve her zaman gerçekleştiği (X=4,47) ifade edilmiştir. Ayrıca öğretmenler tarafından “sosyal ilişkiler” içeriğinin genellikle önemli (X=3,61) olduğu ve her zaman (X=4,37) gerçekleştiği; “beslenme” içeriğinin de genellikle önemli (X=3,46) olduğu ve her zaman (X=4,43) gerçekleştiği belirtilmiştir. Öğretmenlerden elde edilen bulgular, “fair –play” içeriğinin genellikle önemli (X=3,44) olduğu ve her zaman (X=4,40) gerçekleştiği; “serbest zamanları değerlendirme” içeriğinin bazen önemli (X=3,40) olduğu ve genellikle (X=4,11) gerçekleştiğini göstermektedir. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri, antrenman ilkeleri içeriğinin bazen (X=3,33) önemli olduğu belirtilmesine rağmen her zaman gerçekleştiği (X=4,20), “spor tarihi” içeriğinin nadiren (X=2,91) önemli olduğu belirtilmesine rağmen genellikle gerçekleştiği (X=3,77) belirtilerek en az gerçekleşen içerik olduğu ifade edilmiştir.

Öğretmenlerin beden eğitimi ve spor dersinin içeriğinin önemi ve gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşleri arasında istatistiksel anlamda farklılık ($p>0,05$) görülmektedir. Öğretmenler, içeriğin genellikle önemli olduğunu belirtmelerine rağmen bu içeriklerin gerçekleşme düzeyinin daha yüksek olduğunu düşünmektedirler.

Erzurum il merkezindeki ilköğretim okullarının bazılarında yapılan gözlemlerde beden eğitimi ve spor öğretim programına göre hazırlanan planlarda genel içeriğe önem verilirken, bunların uygulamasında bu içeriklere dikkat edilmediği gözlenmiştir. Örneğin 4. 5. 6. 7. ve 8. sınıflarda yapılan gözlemlerde aşağıdaki durumlar saptanmıştır:

- Oyun kuralları ile ilgili fazla bilgi verilmemesi
Örn: Müsabaka sırasında kurallar ile ilgili tartışmaların fazla olması
- Bireysel yetenekleri ortaya çıkaracak serbest faaliyetlere yer verilmemesi
Örn: Ders konusu dışında öğrencilerin farklı sportif etkinliklerinin engellenmesi
- Spor sakatlıkları ve ilk yardım ile ilgili bilgilerin çok az verilmesi
Örn: Ders sırasında çarpma, burkulma gibi durumlarda öğrencilerin ne yapacaklarını bilmemesi, panik yapması

Yukarıda saptanan gözlem sonuçları, öğretmenlerle yapılan görüşmelerde ortaya çıkan aşağıdaki yanıtlarla çelişmektedir.

- Oyun kurallarıyla ilgili bilgileri tam olarak veriyoruz.
- Sağlık ve ilk yardım konularına önem veriyoruz.
- Öğrencilerin bireysel yeteneklerini ortaya çıkarıp, gelişimlerini takip ediyoruz.
- Fair-play ile ilgili bilgiler veriyoruz.

Yapılan görüşmelerde öğretmenlerin verdiği yanıtlar, gözlem sonuçlarıyla ve anket bulgularıyla çelişmektedir. Ankete katılan öğretmenler çoğunlukla içeriğin her zaman gerçekleştiğini belirtirken, gözlem sonuçlarında içeriğin yani konuların öğretiminde yeterince gerçekleşmediği ortaya çıkmıştır. Beden eğitimi ve spor derslerinin içeriği ile ilgili derslerin hedeflerine ulaşamamasının nedenlerinden birisi de derslerin teorik olarak az işlenmesi ve saatinin yetersiz olmasıdır. Genel olarak derslerin %80’i uygulamalı olarak yapıldığından teorik konulara yeterli süre ayrılmamaktadır. Yapılan

yüz yüze görüşmelerde öğretmenlerin büyük bir kısmının derslerdeki teorik konulara daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Beden eğitimi ve spor dersinde kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin öğretmen algıları

Beden eğitimi ve spor derslerinde başvurulan öğretim yöntemleri, ne derece etkili olduğu ve ne kadar sık kullanılması gerektiği ile ilgili bulgular Tablo 6’da verilmektedir.

Tablo 6. Yöntemlerin kullanımı, etkisi ve başvurulma sıklığına ilişkin veriler

	Ne kadar sık kullanılıyor?		Ne derece etkilidir?		Ne kadar sık kullanılmalıdır?	
	X	Sıra	X	Sıra	X	Sıra
1.Kendini değerlendirme (kontrol) yöntemi	3,75	4	4,36	3	4,37	1
2.Komut yöntemi	4,20	1	4,50	1	4,34	2
3.Alıştırma yöntemi	3,99	2	4,39	2	4,34	3
4.İşbirliği (eşli çalışma) yöntemi	3,86	3	4,35	4	4,24	4
5.Katılım yöntemi	3,57	5	4,01	7	4,14	5
6.Gösteri (demonstrasyon) yöntemi	3,46	6	4,15	5	4,08	6
7.Kişisel program-öğrencinin tasarımı yöntemi	3,29	7	4,14	6	4,06	7
8.Problem çözme yöntemi	3,17	9	3,87	9	3,82	8
9.Yönlendirilmiş (kendinden) buluş yöntemi	3,07	10	3,97	8	3,79	9
10.Öğrencinin başlatması yöntemi	3,19	8	3,66	11	3,74	10
11.Kendine öğretme yöntemi	2,99	11	3,83	10	3,72	11

Tablo 6 incelendiğinde, öğretmenler beden eğitimi ve spor dersinin uygulanmasında “komut yöntemi”ni her zaman (X=4,20), kullandıklarını bunun her zaman (X=4,50) etkili olduğunu ve her zaman (X=4,34) da kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. “Alıştırma yöntemi”ni öğretmenler genellikle (X=3,99) kullandıklarını, her zaman (X=4,39) etkili olduğunu ve her zaman (X=4,32) da kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir. “İşbirliği (eşli çalışma) yöntemi”ni öğretmenler genellikle (X=3,86) uyguladıklarını, her zaman (X=4,35) etkili olduğunu ve her zaman (X=4,24) da uygulanması gerektiğini belirtmişlerdir. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri, “kendini değerlendirme (kontrol) Yöntemi”ni genellikle (X= 3,75) uyguladıklarını, her zaman (X=4,36) etkili olduğunu ve her zaman (X=4,37) da kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Elde edilen bulgulara göre, öğretmenler öğretim yöntemlerinden “katılım yöntemi”ni genellikle (X=3,57) kullandıklarını, genellikle (X=4,01) etkili olduğunu ve genellikle de (X=4,14) da kullanılması gerektiğini; ”gösteri (demonstrasyon) yöntemi”nin genellikle (X=3,46) uyguladıklarını, genellikle (X=4,15) etkili olduğunu ve genellikle de (X=4,08) kullanılması gerektiğini; “kişisel program-öğrencinin tasarımı Yöntemi”nin bazen (X=3,29) uyguladığını, genellikle (X=4,14) etkili olduğunu ve genellikle de (X=4,06) uygulanması gerektiği görüşüne sahiptirler.

Bazı öğretmenler ise “yönlendirilmiş (kendinden) buluş Yöntemi”nin en az uygulanan (x=3,07), en az etkili olan (X=3,97) ve en az uygulanması gereken (X=3,79) yöntem olduğunu, “kendine öğretme Yöntemi”nin de en az uygulanan (X=2,99), en az etkili olan (X=3,83) ve en az uygulanması gereken (X=3,72) yöntem olarak ifade etmişlerdir.

Konuyla ilgili yapılan gözlemlerde de öğretmenlerin en fazla komut yöntemini uyguladıklarına rastlanmıştır. Örneğin 4. ve 5. sınıflarda yapılan 17 gözlemin 15’inde aşağıdaki durumlar saptanmıştır.

- Derslerde komut yönteminin uygulanması
Örnek gözlem: Dersin her aşamasında öğretmenin komutuyla harekete geçilmesi
- Öğrencilere grup çalışması yaptırılmaması
Örnek gözlem: Planda belirtilmesine rağmen toplu hareket edilmesi
- Bir derste öğrenciler ders içerisinde alıştırma ancak bir kez tekrar edebilmesi
Örnek gözlem: Sınıfların kalabalık olmasından dolayı sıranın öğrencilere az gelmesi
- Öğrencilerin yeteneklerine göre gruplar oluşturması
Örnek gözlem: Basketbolcuların basketbol grubu olarak; voleybol ile ilgilenenlerin bir grup olarak etkinlikler yapması

Yapılan görüşmelerde de komut yöntemi, alıştırma yöntemi ve eşli çalışma yönteminin etkili ve çok uygulandığı yöntemler olduğu görüşü belirtilmiştir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu (13 öğretmenin 9'u) bu öğretim yöntemlerini uygulamalarının nedenini aşğıdaki şekilde belirtmişlerdir.

- Öğrenci sayıları çok olduğundan sınıfa ancak komut yöntemiyle hâkim olabiliyoruz.
- Ders materyallerinin yetersiz olmasından dolayı en fazla komut yöntemini kullanıyoruz.
- Öğrencilerin ders konusunu değil de sadece oynamayı düşünmesi farklı yöntemleri uygulamayı zorlaştırmaktadır.
- Ders alanlarındaki tehlikelerden (duvar, kolonlar, merdivenler vs.) öğrencileri korumak için komut yöntemini kullanmak zorunda kalıyoruz.
- Öğrenciler derste grup çalışması (eşli çalışma) ile daha fazla aktif olmaktadırlar
- Eşli çalışma yöntemiyle sosyalleşmeleri sağlanıyor.

Erzurum il merkezinde seçilen bazı ilköğretim okullarında yapılan gözlem ve görüşmelerde de beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin en fazla üç ya da dört yöntemini (komut, alıştırma, eşli çalışma ve kendini değerlendirme) kullandıklarını ifade ederken, bu yöntemlerle yapılan derslerin öğrencilere daha yararlı olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre, sınıflardaki öğrenci sayılarının fazla olması, yeterli ders materyallerinin olmaması da farklı öğretim yöntemlerinin (öğrencinin başlatması yöntemi, kişisel program-öğrencinin tasarımı yöntemi vb.) uygulanmasını etkilemektedir.

Sonuç olarak öğretim yöntemlerinin uygulanması ile ilgili yurt içi ve yurt dışı çalışmalardan elde edilen bulgular ve araştırmamızdan elde edilen bulgulara göre, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin çok az (2–4) öğretim yöntemi uyguladıkları sonucu ortaya çıkmaktadır.

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ölçme değerlendirme etkinliklerine ilişkin görüşleri

Beden eğitimi ve spor derslerinde uygulanana ölçme ve değerlendirme yaklaşımının önemi ile ilgili olarak bulgular ve yorumlar Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Kullanılan ölçme ve değerlendirme etkinliklerine ilişkin bulgular

	Ne kadar kullanılmaktadır?		Ne kadar sık başvurulmalıdır?		P
	X	Sıra	X	Sıra	
1.Uygulamalı sınavlar (hareketler, temel teknikler vs.)	4,59	1	4,56	1	.232
2.Sözlü sınavlar	3,52	2	3,55	2	.292
3.Testler (çoktan seçmeli, doğru-yanlış, boşluk doldurma, eşleştirme)	2,89	3	3,24	3	.000
4.Kısa cevaplı yazılı sınavlar	2,88	4	3,02	4	.000
5.Uzun cevaplı yazılı sınavlar (klasik, açık uçlu sorular)	2,30	5	2,31	5	.758

Tablo 7 incelendiğinde, öğretmenlerin beden eğitimi ve spor derslerinde ölçme ve değerlendirme yöntemi olarak motor hareketler ve temel sportif teknikler gibi “uygulamalı sınavlara” her zaman (X=4,59) yer verdiklerini ve her zaman yer verilmesi gerektiğini (X=4,56); sözlü sınavları genellikle (X=3,52) uyguladıklarını ve aynı düzeyde (genellikle, X=3,55) uygulanması gerektiğini; öğrenci bilgi düzeyini belirlemede testlerin (çoktan seçmeli, doğru-yanlış, boşluk doldurma, eşleştirme) bazen (X=2,89) kullanıldığını, ancak daha çok (genellikle, X=3,24) kullanılması gerektiğini; kısa cevaplı yazılı sınavlara bazen (X=2,88) başvurulduğunu ve aynı sıklıkla başvurulması gereken (X=3,02) bir sınav türü olduğunu; uzun cevaplı yazılı sınavların (klasik, açık uçlu sorular) nadiren (X=2,30) uygulandığını ve benzer sıklıkta uygulanması gerektiğini (X=2,31) belirttikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin başvurdukları ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının ne olduğu ve ne sıklıkla başvurulması gerektiğine ilişkin görüşleri arasında istatistiksel anlamda farklılık ($p>0,05$) olup olmadığına ilişkin yapılan t testi sonuçları, öğretmenlerin testlerin (çoktan seçmeli, doğru-yanlış, boşluk doldurma, eşleştirme) ve kısa cevaplı yazılı sınavların bazen kullanıldığını ancak daha çok sıklıkla kullanılmasının gerektiğini düşündüklerini göstermektedir. Bir başka deyişle, öğretmenler bu

bahsedilen ölçme ve değerlendirme tekniklerinin önemli olduğunu belirtmelerine rağmen, gerçekleşme düzeyinin daha düşük olduğunu düşünmektedirler.

Beden eğitimi ve spor dersinde ölçme ve değerlendirme yaklaşım ve yöntemleriyle ilgili olarak yapılan gözlemlerde aşağıdaki durumlar saptanmıştır.

-
- Öğretmenler uygulamalı sınavları önemsemektedir.
Örn: Yapılan sınavların büyük çoğunluğu, hatta tamamı, uygulamalı olarak gerçekleştiği gözlemlenmiştir
 - Yazılı sınavları zorunlu olarak yapmaktadır.
Örn: Oyun kuralları, ilk yardım ve beslenme ile ilgili konularda yazılı sınavlar yapıldığı gözlemlenmiştir
 - Sözlü ve uygulamalı sınavları değerlendirmeye almaktadır.
Örn: Oyun kurallarıyla ilgili öğrencilere sırayla yöneltilen ve not verilen sınavlar yapılmıştır. Örn: Basketbolda/hentbolda oyuncu sayısı nedir? Futbolda ofsayt/penaltı nedir? vb.
-

Beden eğitimi ve spor derslerinde uygulanan ölçme ve değerlendirme ile ilgili olarak öğretmenlerle yapılan görüşmelerden de aşağıdaki cevaplara ulaşılmıştır.

-
- Beden eğitimi ve spor derslerinde kullanılan ölçme araçları genellikle uygulamalı sınavlar olmalıdır.
 - Sözlü sınavlar da değerlendirmeye alınmalıdır.
 - Okul ve kulüp takımlarında görev alan öğrenciler desteklenmelidir.
 - Yazılı sınavlar az yapılmalıdır.
 - Yazılı sınavlarda kısa cevaplı sorular sorulmalıdır.
-

Erzurum merkezindeki ilköğretim okullarında yapılan gözlem ve görüşmelerde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin genellikle uygulamalı ve sözlü sınav yaptıkları, yazılı sınavları zorunluluk olarak kabul ettikleri için uyguladıkları ve yazılı sınavlarında kısa cevaplı ölçme araçlarıyla yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Öğretmenlerin öğretim programı ve öğretim planları (yıllık ve günlük) ile ilgili algıları incelendiğinde, beden eğitimi ve spor derslerinin uygulanmasında öğretim programına ve öğretim planlarına nadiren uydukları ortaya çıkmıştır. Yapılan yüz yüze görüşmeler de bu sonucu destekler niteliktedir. Ayrıca, öğretmenlerin büyük çoğunluğu da öğretim programının içeriğinde belirtilen amaç ve kazanımların gerçekleştirilmesi bakımından, ders saatlerinin azlığı, araç-gereç ve materyallerin eksikliği ve uygulamalı derslik azlığına dikkati çekmişlerdir. Dolayısıyla, öğretim programının, derslerin planlanması konusunda beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yeterince yön vermediği söylenebilir. Bu sonuçlar yapılan bazı araştırma sonuçlarını (Emektar, 2008) destekler niteliktedir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öğretim planı hazırlarken en çok meslektaşlarından yararlandıklarını, öğretim programından yararlanan öğretmenlerin oranının ise (%10,3) olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin hazırladıkları yıllık ve günlük planlarla ilgili yapılan görüşmeler ve doküman incelemeleri sonucunda, plan hazırlarken ilköğretim beden eğitimi ve spor dersi (1-8. sınıflar) öğretim programından da yararlandıkları; bazen de ünite dergileri ve önceki yıllarda yapılan planlardan yararlandıkları görülmüştür. Mesleki deneyimi 10-15 yıl gibi deneyimli sayılabilecek öğretmen gurubu ile yapılan görüşmelerden ortaya çıkan genel sonuca göre, bu deneyimin yıllık ve günlük planları hazırlamada kendilerine rehberlik yaptığı ortaya çıkmıştır. Yıldırım, Akar, Gündoğdu ve Öztürk'ün (1999) yapmış oldukları bir çalışmada, öğretmenlerin yıllık ve günlük planların gerekli olduğunu; bu planlar hazırlanırken öğretmenler arasında işbirliğinin sağlanması gerektiğini ve planlar yapılırken MEB öğretim programının dikkate alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu çalışmada öğretim programına ulaşamama nedenleri arasında programın okullara geç gelmesini gösterirken, bu durum çalışmamızdaki "öğretmenlerin öğretim programına nadiren ulaşabildikleri ve bu konuda kaynak yetersizliği yaşadıkları bulgusuyla da örtüşmektedir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenleri, programda belirtilen beden eğitimi ve spor dersine ilişkin genel amaçların çok önemli olduğunu belirttikleri halde, bu amaçların istenilen düzeyde gerçekleşmediğini ifade etmişlerdir. Bu sonuç, araştırmaya paralel yürütülen diğer bazı yurtiçi araştırmalarda (Başaran, Solmaz & Okumuş, 200; Çiçek, Kirazcı & Koçak, 1998; Kerkez & Gözen,

2007) elde edilen amaç ve kazanımlara yeterince ulaşamadığı bulgularına paraleldir. Amaçların istenilen düzeyde gerçekleşmemesinin nedenlerine ilişkin derinlemesine sorulan görüşme soruları sonucunda, ders saatlerinin azlığı, yeterli fiziki şartların olmaması, sınıflardaki öğrenci sayılarının fazla olması vb. gibi sonuçlar elde edilmiştir. Yukarıdaki bulgulara paralel olarak literatürde de değişik araştırmalara rastlanmaktadır. Dauer ve Pangrazi (2007) ilköğretim beden eğitiminin amaç ve kazanımlarıyla ilgili yaptıkları çalışmalarında, öğrencilerin en üst seviyede gelişme ve büyüme sağlayacağı etkinliklere (günlük ve haftalık tartışma konuları, sportif etkinlikler vb.) yer vermişlerdir. Bu bulgular araştırmamızdaki ”işbirliği içerisinde çalışma, birlikte davranma alışkanlığı edinme” bulgusuyla da örtüşmektedir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenleri, beden eğitimi ve spor dersine ait hâlihazırdaki içeriği “genellikle” önemli bulduklarını ve bu içeriğin derlerde her zaman” verildiğini ifade etmişlerdir. Görüşme ve gözlemlerden elde edilen sonuçlar göstermektedir ki, ders içeriği ve amaçlara ulaşma konusunda yaşanan sıkıntılar, ders saatinin genellikle uygulamalı etkinliklere ayrılmasından kaynaklanmaktadır. Öğretmenler ayrıca, beden eğitimi ve spor dersinin içeriğinde olan beslenme, ilk yardım ve spor sağlığı gibi derslerin genellikle işlendiğini belirttiler de; yapılan görüşmeler sonucunda belirtilen derslere ayrılan teorik saatlerin son derece sınırlı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum ise, amaçlara ilişkin bazı kazanımların öğrencilere kazandırılmamasına yol açmaktadır. Konuyla ilgili literatür göstermektedir ki, beden eğitimi dersi sadece fiziksel etkinliklere dayalı bir ders değildir. Bunun yanında örneğin, öğretmenin, kas, sinir, solunum ve kanla ilgili sistemler hakkında bilgi sahibi olması gerektiği ve bunların öğrencilere aktarılması gerektiği vurgulamaktadırlar. Beden eğitimi dersi kazanımları ile öğrenci beklentilerine dikkati çeken Alkan’ın (2003) araştırmasında, kız öğrencilerin daha çok sağlık, estetik görünüm ve zihinsel gelişimini düşünerek spor ile uğraştığı, erkek öğrencilerin çoğunluğu ise boş zamanlarını değerlendirme, herkes tarafından tanınma ve başkalarıyla birlikte olabilme, yani yeni insanlarla tanışabilmek için spor ile iç içe olduğu bulguları ortaya çıkmıştır. Bu bulgular araştırmamızdaki serbest zamanları değerlendirme, sosyal ilişkiler bulgularıyla örtüşmektedir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenleri derslerinde genellikle üç ya da dört farklı yöntemi (komut, alıştırma, eşli çalışma ve kendini değerlendirme) uyguladıklarını ve bu yöntemlerle yapılan derslerin öğrencilere daha yararlı olduğunu da belirtmişlerdir. Güllü, Güçlü, Kafkas’ın (2007) beden eğitimi ve spor derslerinde en çok komut, alıştırma ve eşli çalışma yöntemine başvurdukları bulgularıyla örtüşmektedir. Derste uygulanan yöntemlerin sınırlı sayıda kalmasının nedenleri arasında, yukarıda da belirtildiği gibi, sınıflardaki öğrenci sayılarının fazla olması ve yeterli ders materyallerinin olmaması gibi etkenler görüşmeler sonucunda elde edilen bulgulardandır. Bilinmektedir ki yeni öğretim programları yapılandırmacı yaklaşım esas alınarak hazırlanmıştır. Bu bağlamda komut yöntemi gibi öğretmen merkezli yöntemler yerine daha öğrenci merkezli yöntem ve tekniklere başvurulmasında yarar vardır. Kim ve arkadaşlarının (2006) yaptıkları bir araştırmada, beden eğitimi derslerinde geleneksel öğretmen merkezli uygulamaların yerine öğrenci merkezli yaklaşıma dayalı etkinlikler oluşturdukları ve bu etkinlikler sonucunda öğrencilerin programa aktif olarak katılmaları, sorumluluk almaları sağlanmıştır. Ondört haftalık uygulama sonucunda derste performans ve motivasyonlarının da arttığı gözlenmiştir.

Araştırmada elde edilen veriler göstermektedir ki, beden eğitimi ve spor derslerinde öğrencilerin başarılarının belirlenmesinde, öğrencilerin derslere aktif katılımları ve psikomotor becerilerinin ölçülmesi için yapılan uygulamalı sınavlar, sözlü sınavlar ve bazen de kısa cevaplı sınavlara yer verilmektedir. Anketin ölçme ve değerlendirme boyutuna ek olarak görüşme, gözlem ve doküman incelemelerinden elde edilen derinlemesine bulgular ise öğretmenlerin genellikle uygulamalı ve sözlü sınav yaptıklarını, yazılı sınavları yasal zorunluluktan dolayı yaptıkları ve bu sınavların da genellikle kısa cevaplı soruları barındıracak şekilde yapıldığını ortaya koymaktadır. Yukarıdaki bulgulara paralel olarak literatürde de değişik araştırmalara rastlanmaktadır. Güllü, Güçlü ve Kafkas’ın (2007) araştırmalarında, öğretmenlerin beden eğitimi ve spor derslerinde uygulama sınavlarına, performans ödevlerine ve proje ödevlerine önem verdikleri belirlenmiş olup, bu durum araştırmamızdaki performans dayalı uygulamalı sınavların daha çok yapıldığı bulgusuyla da örtüşmektedir. Ayrıca Balyan’ın (2003) yaptığı araştırmada, beden eğitimi öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu beden eğitimi dersinde uygulamanın en önemli ölçme ve değerlendirme şekli olduğu ve

yazılı değerlendirmelerin kullanılmasına sıcak bakmadıkları saptanmıştır. Bilgin ve İnan'ın (2006) araştırmasında belirtilen amaç, eğitim durumları ve değerlendirme boyutları bakımından beden eğitimi öğretmenlerinin eksiklikleri olduğu bulgusu da dikkate değerdir. Sonuç olarak, beden eğitimi ve spor derslerinde öğrencilerin başarıları belirlenirken, öğrencilerin derslerdeki aktif katılımları ve becerileri, sportif tekniklerle ilgili uygulamaları sınavları, sözlü sınavları ve bazen de kısa cevaplı sınavları göz önünde tutulmaktadır.

Tüm bu sonuçlar doğrultusunda, konuyla ilgili olarak sıralanan öneriler aşağıdaki gibidir:

1. Öğretim programı amaç ve kazanımların gerçekleştirilmesi konusunda beden eğitimi ve spor öğretmenleri daha fazla açıklayıcı bilgilerle donanık kılınmalıdır.
2. Programda belirtilen amaç ve kazanımlara ulaşabilme bakımından ders saatlerinin artırılması, yeterli araç-gereç ve materyallerin uygulamalı derslikler ile birlikte temini gerekmektedir.
3. Beden eğitimi ve spor öğretim planlarının (yıllık ve günlük) hazırlanmasında öğretmenler arasında bir koordinasyon oluşturulması ve okullarda var ise, "zümre" biriminin etkili çalışması sağlanabilir.
4. İlköğretim beden eğitimi ve spor dersi öğretim programından yararlanma oranının üst düzeye çıkarılması için öğretmenlerin öğretim programına daha kolay ulaşması ve öğretim programından ders etkinliklerinde daha fazla yararlanabilmesi bakımından daha çok etkinlik örnekleri barındırması sağlanmalıdır.
5. Ders saatlerinin artırılarak beden eğitimi ve spor dersi içeriğine yönelik (örneğin: olimpik kültür, fair play, spor tarihi) teorik derslere de önem verilmesi ve dersin etkili ve verimli şekilde işlenebilmesi bakımından öğrenci sayısının çok olmaması, yeterli fiziki şartların (anatomi laboratuvarı, spor salonu, ilkyardımcı malzemeleri vs.) oluşturulması gerekmektedir.
6. Beden eğitimi ve spor ders saatlerinin artırılması ve böylece dersin içeriğinde de görülen (beslenme, fair-play, spor tarihi vb.) bazı teorik konulara daha fazla yer verilmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca sporun, sağlıklı yaşam ve öneminin gün geçtikçe daha iyi anlaşılması nedeniyle spor kazaları, ilk yardım, sağlıklı ve dengeli beslenme vb. derslerin özellikle gelişim çağındaki olan ilköğretim öğrencilerine ayrı birer ders olarak okutulması gerekmektedir.
7. Öğrenci merkezli eğitim anlayışının egemen olmaya başladığı ülkemizde, öğrenci-merkezli öğretim yöntemlerinin de (öğrencinin başlatması, kişisel program-öğrencinin tasarımı, kendine öğretme) özellikle derslerde etkili ve verimli şekilde uygulanabilmesi ile ilgili hizmet içi eğitim çalışmaları yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Alkan, M. (2003). *Anadolu Lisesi öğrencilerinin beden eğitimi dersine katılma- katılmama nedenlerine ilişkin görüşleri (Adana Örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Arends, I. R. (1988). *Learning to teach*. New York: Random House.
- Aydın, K. (2004). *Beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ve tükenmişliği etkileyen bazı faktörlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Balyan, M. (2003). *Beden eğitimi derslerinde başarı notu değerlendirmesi üzerine bir yaklaşım*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Başaran, Z.Solmaz, A.Okumuş, Y (2007). *Milli Eğitim bünyesindeki okullarda beden eğitimi derslerinin işlevsel durumu*. Uluslararası Akdeniz Spor Bilimleri Kongresinde sunulmuş sözlü bildiri, Antalya.
- Beydoğan, H. Ö. Şirinkan, A. (1998). *İlköğretimde beden eğitimi spor ihtiyacı ve karşılanabilme düzeyi*. 1. Spor Kongresi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Bilgin, S. & İnan, M. (2009). *Orta öğretim kurumları (lise 1, 2 ve 3. sınıflar) beden eğitimi dersi öğretim programlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*. 6. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumunda sunulmuş sözlü bildiri, 26-28 Haziran 2009, Burdur.
- Cohen, L. & Manion, L. (1997). *Research methods in education* (4. baskı) London: Routledge.

- Çalgın, E.R. (2003). *Niğde ilinde görev yapmakta olan beden eğitimi öğretmenlerinin mevcut durumlarının değerlendirilmesi ve mesleki sorunların tespiti*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi.
- Çiçek, S., Kirazcı, S., & Koçak, S. (1998, Eylül). Türkiye' de beden eğitimi öğretmeni profili demografik nitelikler, yaşam tarzı ve çalışma ortamı. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 9(3), 32-42.
- Çiftçi, M. Altay, F. (2007). *Ankara İli Merkez İlçelerinde Görev Yapan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Günlük Planla İlgili Algıları*. 5. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri Sempozyumu, Adana.
- Dauer, V. P. & Pangrazi, R. P. (2007). *Middletown public schools elementary physical education program (9. baskı)*. New York: McMillan.
- Demirel, Ö. (2005). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirhan, G. (2005). Beden eğitimi; bir gelenek mi, gereksinim mi? *Hacettepe Üniversitesi, Spor Bilimleri Dergisi*, 16(1), 39-49.
- Egeler, J. D. (1993). Factors that influence the instructional planning of teachers. *Educational Planning*, 9(3), 19-37.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş*. Anı Yayıncılık: Ankara.
- Emektar, B. (2008) *Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin meslekle ilgili görüşleri*. 6. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumunda sunulmuş sözlü bildiri, 26-28 Haziran 2009, Burdur.
- Güllü M. Güçlü, M. Kafkas, E. (2007). *Beden eğitimi öğretmenlerinin 4. 5. ve 6. sınıf beden eğitimi dersi yeni öğretim programı uygulamalarının incelenmesi*. Uluslararası Akdeniz Spor Bilimleri Kongresinde sunulmuş sözlü bildiri, Antalya.
- Kale, R. Erşen, E. (2003). *Beden eğitimi ve spor bilimlerine giriş*. Ankara; Nobel Yayın Dağıtım.
- Kangalgil, M. Dönmez, B. (2003). *İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersine ilişkin görüşleri (Sivas örneği)*, 11 Haziran 2010 tarihinde <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/159/kangalgil-donmez.htm> adresinden indirilmiştir
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kerkez, İ. F. & Gözen, E. (2007). *Okul müdürlerinin beden eğitimi dersi ve öğretmenleri ile ilgili görüş ve önerileri* 5. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumunda sunulmuş sözlü bildiri, Adana.
- Kim, J., Penner, D., Cho, M. & Choi, H. (2006). Business as usual; Sport education pedagogy in practice. *European Physical Education Review* 12, 361-379.
- Körmükçü, Y. Ulusoy, Y.Ö. (2007). *Kocaeli ilinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin yapılandırıcı yaklaşım temelinde hazırlanan yeni programa uyumlarının değerlendirilmesi*. Uluslar arası Akdeniz Spor Bilimleri Kongresinde sunulmuş sözlü bildiri, Antalya.
- McCutcheon, G. (1983). How do elementary school teachers plan? The nature of planning and influences on it. In W. Doyle ve T. L. Good (Eds.), *Focus on teaching: Readings from the Elementary School Journal* (pp. 239-259). Chicago: University of Chicago Press.
- MEB. (2001). *İlköğretimde etkili öğretim ve öğrenme öğretmen el kitabı*. Ankara: İlköğretim Genel Müdürlüğü Yayınları.
- MEB (2006). *İlköğretim beden eğitimi dersi (1-8. sınıf) öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Muratlı, S. (1997). *Çocuk ve Spor*. Ankara:Bağırhan Yayınevi.
- Sönmez, T. Sunay, H. (2004). Ankara'daki ortaöğretim kurumlarında uygulanan beden eğitimi ve spor dersinin sorunlarına ilişkin bir araştırma. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 162. Ankara.
- Şirinkan, A. Çalışkan, E. Gündoğdu, K. Şirinkan, S. Bay, E. Kürkcü, R. (2007). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersleri hakkındaki görüşleri" (Erzurum ili örneği)*. 5. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu, Adana.
- Yıldırım, A. & Öztürk, E. (2002). Sınıf öğretmenlerinin günlük planlarla ilgili algıları: Öncelikler, sorunlar ve öneriler. *İlköğretim-Online* 1 (1), 17-27.
- Yıldırım, A., Akar, H., Gündoğdu, K., & Öztürk, E. (2001). *İlköğretim I. kademe düzeyinde yapılan öğretim planlarının değerlendirilmesi*. Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitimi Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığı. Ankara.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (6. baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.